

SAMOUUPRAVA

Uradno glasilo deželnega odbora vojvodine Kranjske.

Izdajatelj in lastnik: Deželni odbor kranjski.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Samouprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Samouprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom v „Samoupravi“:
1/2 str. 160 K, 1/4 str. 80 K, 1/8 str. 50 K
za celo leto.

Premestitev c. kr. gorskega strelskega polka št. 2.

Ker se razširja govorica, da je premestitev c. kr. gorskega strelskega polka št. 2 iz Ljubljane v Enns povzročilo neko pismo deželnega glavarja dr. Šusteršiča in da sta to pismo celo na lastne oči videla dva poslanca, smo pooblašteni konstatirati, da tacega pisma dež. glavar ni pisal in ga tudi dotična poslanca nista videla. Poslanca, ki sta bila tozadevno vprašana, sta izjavila, da o tem pismu nič ne vesta, odnosno, da ga nista videla.

Deželni glavar se je v zadevi navedene premestitve pismeno obrnil do domobranskega ministrstva s prošnjo za izjavo ozgoraj označenih izmišljenih trditvah.

Na to je prejel od ministra za deželno brambo Fmlt. Czappa sledeče pismo:

C. kr. minister
za domobranstvo. Dunaj, dne 8. julija 1918.

Vaše Preblagorodje!

Odgovarjajoč na Vaše zelo cenjeno pismo z dne 6. t. m. čast mi je Vašemu Preblagorodju izjaviti, da se je izvršila premestitev nadomestnega bataljona gorsko-strelskega polka št. 2 iz Ljubljane v Enns iz čisto vojaških vzrokov in le na predlog vojaških poveljstev. Dozdevno pismo Vašega Preblagorodja, ki bi bilo dalo baje povod tej premestitvi, ni došlo niti meni osebno, niti domobranskemu ministrstvu.

Sprejmi Vaše Preblagorodje izraz mojega odličnega velespoštovanja. Czapp, Fmlt., l. r.

Deželni glavar se je pa tudi še osebno o zadevi informiral v za to zadevo izključno pristojnem domobranskem ministrstvu in je zvedel sledeče:

Že dolgo sta zahtevala od domobranskega ministrstva to premestitev višje armadno in korno poveljstvo, in sicer iz disciplinarnih razlogov. Domobransko ministrstvo pa se je dolgo ustavljalo. V zadnjem času bivanja polka v Ljubljani so se pa pripe-

tile take kričeče nove disciplinarne nerednosti, da se premeščenje nikakor ni dalo več odklanjati ozir. odlagati.

To pojasnilo je bilo objavljeno v tedniku „Resnica“ dne 20. julija 1918.

Ker se pa je kljub tej ugotovitvi in temu jasnemu dokazu še vedno razširjala neresnična trditev, da je deželni glavar pisal pismo za premestitev 2. gorskega strelskega polka iz Ljubljane, je deželni glavar objavil v „Resnici“ z dne 27. julija 1918 še sledečo ugotovitev:

„Ugotavljajoč z vso preciznostjo, da nisem v tej zadevi sploh nobenega pisma pisal najsi bode komurkoli, pozivljam tistega, ki utegne trditi, da je tako moje pismo videl, naj se sam oglasi in krije svojo predrznost s svojim lastnim imenom. Imenujem ga pa že v naprej podlega lažnjivca in obrekovalca, in naj bo kdor hoče; kajti kdor trdi, da je videl pismo, ki ga ni in nikdar bilo ni, ne zasluži milejšega naziva. Pač pa zasluži tudi še „častni“ priimek bojazljivega potuhnjenca, ker se samo skriva za plotom in prepušča razširjanje nizke izmišljotine nekaterim revolver-žurnalistom in trapastim klepetuljam.“

Zdelo se nam je primerno, te trpke besede deželnega glavarja tudi v tem listu objaviti in sicer zaradi tega, ker so po objavi pisma domobranskega ministra razširjali ljudje vest, da deželni glavar sicer ni pisal domobranskemu ministru pač pa na neko drugo visoko mesto. Tudi nekateri listi so to težko obdolžitve prinesli, pozneje pa vsaj deloma krivico popravili in to trditev preklicali. Če bi se dotično „visoko mesto“ kjer si bodi imenovalo, bi moral deželni glavar dobiti tudi od takega mesta enako izjavo kakor od domobranskega ministra, ker bi gotovo vsako visoko mesto dalo čast resnici, da namreč kakega takega pisma sploh bilo ni.

Kranjska deželna zavarovalnica za živino.

(Dalje.)

Namen kranjske deželne zavarovalnice za živino.

Deželni odbor je poslal politični oblasti v potrdilo pravila, po katerih bo delovala dež. zavarovalnica za živino. Ako se ne pokažejo nepričakovane zapreke, pričelo se bo z rednim delom 1. oktobra letošnjega leta; vsako poslovno leto bo trajalo potem od 1. oktobra do 30. septembra naslednjega leta. Ta uredba je zaraditega najbolj primerna in tudi pri drugih enakih zavarovalnicah vpeljana, ker se polletni pregled živine najlažje zvrši meseca oktobra in aprila, ko je živina navadno doma in ne na paši ali na planinah. Kakor hitro bodo zavarovalnična pravila potrjena, priobčila jih bo dobresedno „Samouprava“ in poleg tega se bo poslala vsem, ki se bodo zanimali zanja. Iz pravil bo vsak govedorejec uvidel, da mu ravnanje po njih ne bo delalo težav in nepotrebne dela, videl bo pa tudi, da v pravilih ni nikakih zank ali nejasnih določb, kakoršne se dobijo sem in tja v pravilih kake zavarovalne družbe, kateri se gre le za svoj dobiček in dobiček delničarjev. Iz pravil se že jasno razvidi, da je namen zavarovalnice dobrodelen in da koristi od nje ne more imeti drug, kakor splošnost in pa zavarovani živinorejec. Vsi zavarovalnični dohodki, kakor premije, deželne in državne podpore, so namenjeni za pokrivanje škod, ki se bodo primerile med zavarovano živino. Upravni stroški bodo razmeroma majhni in se bodo pokrivali večinoma iz posebne v ta namen določene deželne podpore.

Splošno korist od zavarovanja živine bo imela pred vsem živinoreja. Posesnik, ki kupuje govedo, kakor plemensko kravo ali telico, prav rad pri nakupovanju računa tudi s tem, koliko lahko zgubi v slučaju, da se mu pri kupljeni živali pripeti kaka nesreča. Konec takega premišljevanja in računanja je zlasti pri manjšem in slabšem posestniku dostikrat ta, da si kupi slabšo, manj vredno in cenejšo žival, in to vse pa ravno vsled strahu pred večjo škodo, ki bi mu lahko nastala, ako bi si kupil drago žival. Vse drugače bo pa ravnal govedorejec, ako bo imel priliko kupljeno žival zavarovati. Izbral si bo vedno le lepšo in boljše govedo brez skrbi in brez strahu, ker bo vedel, da mu bo, ako se mu pri živini nesreča prigodi, zavarovalnica povrnila večino škode, tako, da si bo zopet lahko kupil jednako dobro žival. Vsled tega bo število lepih živalij v deželi rastle, in ravno zavarovanje bo razvoj živinoreje posebno pospeševalo. Zvišalo se bo število živine in zboljšala njena kakovost; dobil se bode pa tudi potom zavarovalnice dober vpogled v razvoj živinoreje in stanje živine po posameznih krajih.

Splošno korist bo prinašalo zavarovanje tudi s tem, da se bo marsikatera kužna bolezen, katera bi sicer bila dolgo časa skrita, pravočasno spoznala in dognala in tako bo njeno razširjenje lažje in hitreje zabranilo. Korist bo pa imelo prebivalstvo tudi od mesa v sili zaklanih živali. Kadar se pri živini kaka nezgoda pripeti, posestnik pogosto le predolgo čaka z zakolom take živali. Dostikrat ne spozna nevarnosti in upa na rešitev. Marsikaterikrat leži taka žival cele dneve in tudi tedne in jo pobijejo dostikrat ravno v zadnjem trenutku, predno sama pogine. Vsled takega obotavljanja in predolgega čakanja pa postane meso ali sploh škodljivo in neužitno ali pa je tako mehko, vodeno, vlečljivo in neokusno, da so predsodki, ki jih imajo ljudje do uživanja takega mesa, popolnoma umljivi in upravičeni. Vse drugače bo pa s tisto živino, ki bo zavarovana. Poslovodja krajevne zavarovalnice bo skrbel, da se bo žival, ako na njeno rešitev po sodbi strokovnjaka ni upati, pravočasno pobila, dokler je še pričakovati, da bo meso užitno in okusno. Deželna zavarovalnica bo tudi poskušala, v obljudenejših, posebno industrijskih krajih ustanoviti tako imenovane proste stojnice, to je javne mesnice, v katere se bo pošiljalo meso od takih v sili zaklanih živalij. Na takih prostih stojnicah se bo meso ceno prodajalo, vendar se bode pa skrbelo, da bo tako meso res užitno in okusno, ker se bo ogled mesa strogo izvrševal po živinozdravniku. S pomočjo zavarovalnice se bo na ta način mnogo mesa za užitek ohranilo in poleg tega zabranilo prodajanje slabega, zdravju škodljivega in neokusnega mesa. Dobiček bodo imeli posebno revnejši ljudje, ki si bodo lahko kupili ceno vendar pa dobro meso. Korist od takega vnovčenja zaklane živali bo imel pa tudi zavarovani posestnik sam, ker se bo skupiček njemu oddal in tako zvišala visokost odškodnine, katero mu bo zavarovalnica po določenih pravil nakazala.

Posebno korist od zavarovanja bo imel zavarovani posestnik sam. Po pravilih bo povračevala zavarovalnica škode, ki se bodo primerile pri goveji živini vsled pogina živali, vsled zakola v sili in vsled zaplembe mesa pri zakonitem mesogledstvu. Zavarovala se bode za enkrat samo goveja živina; čez nekaj časa pa namerava dežela pri zavarovalnici ustanoviti še drugi oddelek, ki bo namenjen za zavarovanje konj. Nezgode in bolezni, ki se dogajajo pri goveji živini, so prav mnogoštevilne, odvisne so dostikrat od kraja samega in zaraditega so tudi po raznih krajih različne. Živina na paši, posebno po planinah, se mnogokrat ponesreči vsled padcev in si zlomi pri tem nogo,

hrbtenico, tilnik i. t. d.; pa tudi marsikatero boleznijo se rajše pojavijo na paši, kakor drugod. Na planinah v Bohinju obolijo živali na kužni bolezni, ki jo imenujejo šumeči prisad ali volčič. Žival, ki oboli na tej kugi, skoro vedno pogine in meso je vedno neužitno, čeprav se žival takoj zakolje, ko se je obolenje opazilo. Spomladi in poleti obolijo živali na paši kaj rade na krvomoku (močijo kri) in ta bolezen je posebno letos, ko so morali ljudje vsled velikega pomanjkanja suhe krme zgodaj samo zeleno krmiti in živino na pašo goniti, že prav občutno škodo napravila. Pred kratkim mi je pripovedovala ženica, katera je v vojski tudi moža izgubila, da so ji v petih dneh tri goveda vsled močenja krvi poginila. Ko je opazila, da so živali obolele, je takoj spoznala veliko nevarnost, vendar si pa ni znala drugače pomagati, kakor, da je hitela štiri ure daleč v lekarno iskat zdravil. Ko je prišla nazaj, je bilo pa že prepozno in živali so poginile. Gotovo se bodo te vrste škode tam, kjer bode delovala zavarovalnica znatno znižale, ker tam bo moral naznaniti posestnik obolenje načelniku krajevne zavarovalnice in ta bo skrbel, da se pravočasno in pravilno pomaga. V nekaterih krajih se pojavi rad vranični prisad, kužna bolezen, ki ni samo živalim, ampak tudi ljudem smrtno nevarna, in vsled okuženja z njo se je tudi pri ljudeh že mnogo nesreč pripetilo, posebno, kedar jo niso pravočasno spoznali ali pa so celo meso od take živali uživali.

Kuga slinavka na gobcu in na parkljih je v zadnjih letih zopet napravila ogromno škodo. Škoda nastane največ zaradi tega, ker živali pri tej bolezni zelo shujšajo, zgube mleko, marsikatero govedo pa celo pogine ali pa se mora zaklati vsled splošne oslabelosti in pomanjkanja krvi.

Mnogo nesreč se prigodi pri porodih, vsled izstopa telečnjaka (trud), porodne vročnice in potem še zaradi cele vrste različnih bolezni, kakor pljučnice, vnetja črev, hudega napenjanja, vrtoglavice, lizanja, vnetja srčne mreže, katero nastane, ako požre žival kak žrebelj ali pa košček žice. Vse te bolezni so zelo opasne za govedo, in zavarovalnica bo morala skrbeti ne le zato, da dobi zavarovani posestnik odškodnino za ponesrečeno žival, ampak morala bo tudi skrbeti, da se reši kolikor mogoče veliko obolelih živali s pravilnim ravnanjem in dobrim zdravljenjem. Kadar pa ne bo upanja na rešitev živali, bo poskrbelo načelnništvo krajevne zveze, da se zakolje žival pravočasno in kolikor mogoče dobro proda. Posestnik, ki ima bolno ali drugače poškodovano živino, navadno predolgo časa odlašaja z zakolom; šele ko vidi, da le ni nobenega upanja več na rešitev, hodi od mesarja do mesarja in poskuša prodati v zadnji sili tako žival. Marsikateri mesar že načeloma ne kupi take živali, ker pride s tem lahko na slab glas pri svojih odjemalcih.

Ako pa tako ponesrečeno žival mesar le kupi, pritiska tako na ceno, da nazadnje posestnik le prav malo za žival dobi, vrhu tega pa dobijo ljudje slabo in neokusno meso. Vseh teh skrbi bode pa rešen govedorejec, ki bo imel zavarovano svojo živino. Pri njem bo odločilo zavarovalnično načelstvo, kaj naj se z živaljo zgodi in bo skrbelo, da se zakol izvrši pravočasno in s tem doseže primeren izkupiček.

Brez dvoma se bo rešilo s pomočjo zavarovalnice mnogo živine. V krajih kjer bodo delovale krajevne zavarovalnice, se bode rajše nastanil živinozdravnik, kakor pa v takih krajih kjer živina ne bode zavarovana. Tudi po drugih deželah opazujemo, da dobijo okrajci, v katerih je razširjeno zavarovanje živine, lahko izkušenega živinozdravnika. Živinozdravnik in pa z njim v zvezi načelnik krajevne zavarovalnice mora skrbeti, da se kolikor mogoče malo škod prigodi med zavarovanimi živalimi, da se reši kolikor mogoče veliko obolele in ponesrečene živine s tem, da se pomaga pri vsaki nezgodi pravočasno. Kadar pa škode ni mogoče več zabraniti, da se ukaže pravočasni zakol živali in skrbi za dobro vnovčenje živali, oziroma njenih delov.

Vodstvo in uprava kranjske deželne zavarovalnice za živino.

Kranjska deželna zavarovalnica za živino bo samostojni deželni zavod in temeljil na prostovoljnosti in vzajemnosti. Vrhovno nadzorstvo nad njim ima deželni zbor, ki si pridržuje pravico, potrjevati zavarovalnična pravila in pa izpremembe v pravilih, ako bodo postale tekom časa potrebne, določevati podpore za zavarovalnico, sklepati o njeni razpustitvi, kakor tudi odobravati poslovna poročila in računske zaključke. Stalno nadzorstvo nad zavarovalnico ima pa deželni odbor, ki ima dolžnost sklepati o vseh zavarovalničnih zadevah, ki ne spadajo izrecno v področje deželnega zbora. Dolžnosti deželnega odbora so pred vsem: imenovati na predlog krajevne zveze poslovodjo za dotično krajevno zvezo, imenovati uradnike pri vodstvu zavarovalnice, nalagati plodonosno zavarovalnično premoženje, odločevati o pritožbah članov proti ukrepom zavarovalničnega vodstva, pregledovati poslovna poročila in računske zaključke, potrjevati ustanovitev ali pa razpust posameznih krajevnih zvez deželne zavarovalnice, sklepati o visokosti premij i. t. d. Podrobno zavarovalnično delo pa upravlja vodstvo kranjske deželne zavarovalnice za živino v Ljubljani. Vodstvo nadzoruje in vodi delovanje posameznih krajevnih zvez, urejuje pobiranje premij in odkazuje plačane premije v smislu pravil zavarovalničnim zakladom. Kadar se zgodi škoda pri kaki zavarovani živali, presodi vodstvo to zadevo, odloči, ali ima zavarovanec pravico do odškodnine, in naposled preračuna visokost odškodnine,

ki se ima plačati zavarovancu po določilih zavarovalničnih pravil.

Uredba zavarovalnice.

Kranjska deželna zavarovalnica za živino je zveza posameznih krajevnih zavarovalnic po načelu prostovoljnosti in vzajemnosti. Te krajevne zavarovalnice imajo ime: „Krajevna zveza kranjske deželne zavarovalnice za živino v . . .“ (tukaj bo ime glavnega kraja te zveze.) Te krajevne zveze bodo združene med seboj po skupnem vodstvu in po skupni upravi njihovega premoženja. Krajevna zveza bo pobirala od svojih članov premijske doneske in jih pošiljala vodstvu v Ljubljano in to bo odkazalo sprejeti denar posameznim zakladom ali fondom, kateri se bodo pri deželni zavarovalnici ustanovili. Ti zakladi deželne zavarovalnice bodo trojni in sicer:

1. zaklad deželne zavarovalnice; temu zakladu se bodo odkazovali: a) polovica od zavarovancev vplačanih premij, b) vsi prispevki podpore, in predujem iz deželnih in drugih prispevkov.

2. Rezervni zaklad deželne zavarovalnice; temu zakladu se bodo odkazovali vsi prebitki iz uprave zaklada deželne zavarovalnice, prihranki iz podpor in polovica zapadlih premij.

3. Zakladi posameznih krajevnih zvez; tem zakladom se bode odkazovala polovica premij, ki so jih vplačali člani dotične krajevne zveze, in polovica premij, ki so zapadle pri članih te zveze. Zakladi krajevnih zvez se bodo upravljali ločeno in se bodo vodili

računi za vsako krajevno zvezo posebej. Konec vsakega poslovnega leta bo poslalo vodstvo vsaki krajevni zvezi račun in poročilo o upravi in stanju njenega premoženja.

Posamezni zakladi se bodo tako rabili, da se bodo pokrivali:

1. Iz zaklada deželne zavarovalnice: a) vsi upravni stroški, b) polovica nakazanih odškodnin, c) tiste odškodnine, ki jih bo deželni odbor izjemoma dovolil, d) stroški komisij, ki bodo nastale škode preiskovale.

2. Iz zakladov posameznih krajevnih zvez: nagrada za poslovodjo dotične krajevne zveze, upravni stroški te zveze, pristojbine njenih cenilcev in polovica odškodnin, ki so bile izplačane članom dotične krajevne zveze.

3. Rezervni fond se bo rabil, kadar se bo pokazal kak primanjkljaj pri zakladu deželne zavarovalnice. Ako se bode med enim poslovnim letom pokazal pri kakem zakladu primanjkljaj, pokrivalo se bodo obveznosti tega zaklada s pomočjo brezobrestnih deželnih posojil; to posojilo se bode vrnilo koncem poslovnega leta ali iz rezervnega zaklada ali pa iz zaklada dotične krajevne zveze, pri kateri se je pokazal med letom primanjkljaj. In šele, ko bi vse to ne zadostovalo, bo vodstvo predpisalo potrebne naknadne premije. Seveda se bo pa to le redkokedaj prigodilo, ker se bode marsikak primanjkljaj lahko pokrtil iz podpor, ki jih bosta dajali dežela in država.

(Konec prihodnjič.)

Davka prosto žganje.

Po § 5. zakona o davku na žganje je vsak posestnik upravičen pod gotovimi pogoji kuhati davka prosto žganje. Ker se je v zadnjih letih davek na žganje povišal od 70 h na 3 K 80 h, torej več ko za petkrat, gotovo vsak posestnik želi poslužiti se te pravice in poznati pogoje, pod katerimi mu je dovoljeno kuhati davka prosto žganje. Ker imajo pri zglastivah za davka prosto žganjekuho opraviti tudi župani, je gotovo na mestu, da se tudi župani natančno pouče o teh predpisih, da jim bo tako mogoče tudi drugim dajati pojasnila.

Kdo ima pravico kuhati žganje davka prosto?

Vsak posestnik ima pravico kuhati davka prosto žganje:

1) iz svojih lastnih pridelkov t. j. iz hrušk, sliv, češpelj itd., ki so zrastle na njegovem lastnem zemljišču,

2) rabiti sme davka prosto skuhanu žganje le za svojo lastno porabo, oziroma ga sme dati tudi članom družine in poslom, ki so pri njem na stanovanju in na hrani. Prodati pa ne sme takega žganja pod nikakim pogojem.

Pravice kuhati davka prosto žganje nima, kdor trguje z opojnimi pijačami t. j. z vinom, pivom, žganjem, kdor jih na drobno prodaja ali pa toči na svoj ali na tuj račun ali kdor se peča z narejanjem likerjev. Zato nima pravice kuhati davka prostega žganja noben gostilničar ali trgovec z mešanim blagom, ki prodaja ob enem tudi žganje, dasi ima morebiti zemljišče, na katerem je pridelal sadje, ki ga namerava prekuhati v žganje in če bi tudi nameraval rabiti žganje le za svojo potrebo.

Koliko se sme skuhati žganja davka prostega?

Ako sestoji gospodarstvo iz ene ali dveh oseb,

se sme skuhati največ 30 l žganja, ako obstoji gospodarstvo iz treh oseb, največ 36 $\frac{1}{2}$ l, iz štirih oseb največ 43 l, iz petih oseb 49 $\frac{1}{2}$ l; ako pa obstoji gospodarstvo iz šestih ali več oseb, se sme skuhati le 56 l žganja davka prostega. V poštev pri tem pa pridejo samo osebe, ki so že dovršile 16. leto.

Kakšno mora biti to žganje?

To žganje sme biti le 50 stopinjsko. Kdor bi pa hotel kuhati močnejše žganje, bi ga smel skuhati primerno manj. Sicer pa splošno na žgalnih pripravah, kakeršne imamo na Kranjskem, ne kuhajo močnejšega žganja kakor 50 stopinjsko.

Kje se prijavi davka prosta žganjekuha?

Kdor hoče kuhati davka prosto žganje, mora to najpreje naznaniti pri pristojnem oddelku c. kr. finančne straže. Naznaniti se mora vsako leto posebej in sicer najkasneje do 15. avgusta.

Županstva niso upravičena sprejemati priglase za dovoljenje davka proste žganjekuhe. Stranke, ki bi prišle k županstvu prijaviti davka prosto žganjekuho, naj se o tem pouče in pošljejo k oddelku c. kr. finančne straže.

Pri oddelku c. kr. finančne straže se mora naznaniti, koliko glav šteje družina in koliko od teh je starih manj in koliko več ko 16 let, ker le osebe, ki so že dopolnile 16. leto pridejo v poštev takrat, ko se določa, koliko litrov žganja se sme skuhati davka prosto. Razven tega mora vsakdo naznaniti, iz katerih snovi bo kuhal žganje in kdaj.

Tudi v tem oziru nastanejo večkrat težkoče. Postava predpisuje, da se sme kuhati davka prosto žganje le na svojem lastnem posestvu. Pred vojsko je bilo tej zahtevi lažje ustreči, ko pa sedaj med vojsko, ker je politična oblast rekvirirala veliko število kottov. V vsaki vasi so jih pustili le par in posestniki teh kottov so dolžni posojati te kotle sosedom, ki jim je državna oblast rekvirirala njihove kotle v vojaške namene. Torej kdor nima svojega kotla, si ga mora izposoditi pri sosedu. Če mu je bil kotel rekviriran, ima pravico zahtevati, da mu sosed posodi kotel. Finančna uprava želi in do sedaj se je navadno to tudi tako zgodilo, da so se sosedje med sabo dogovorili, kdaj bo kuhal ta, kdaj oni, tako da pridejo sčasoma vsi na vrsto. Pametno je zato, da se sosedje že v naprej, predno se gredo prijaviti h oddelku finančne straže med seboj dogovore, kdaj želi vsakdo izmed njih kuhati. Le v tem slučaju, če se med seboj ne morejo dogovoriti, naj to naznanijo oddelku finančne straže, ki potem uredi celo stvar.

Kakor rečeno, se mora davka prosto žganje kuhati le na lastnem posestvu. Kdor nima svoje lastne

priprave, si jo mora izposoditi in prenesti na svoje posestvo. Seveda mora to preje naznaniti oddelku c. kr. finančne straže. Le tedaj če ne more dobiti prenesljive žgalne priprave, ki bi jo prenesel na svoje posestvo, lastne žgalne priprave pa nima, ker mu jo je oblast rekvirirala v vojne namene, le v tem slučaju sme oddelek c. kr. finančne straže dovoliti, da se sme kuhati na tujem zemljišču.

Kdaj se sme kuhati?

Pred vojno je bilo dovoljeno kuhati le ob delavnikih od 5. ure zjutraj pa do 7. ure zvečer. Sedaj med vojsko se pa mora kuhati brez prenehanja, torej tudi po noči. Samo ob nedeljah in praznikih se mora žganjekuha ustaviti.

Skuhati se mora vse žganje naenkrat. Dovolita se navadno 2 meseca, v katerih mora prosilec skuhati davka prosto žganje. Seveda se ta dva meseca določita za vsakega prošilca drugače, ker se ozira pri tem na snovi, iz katerih se želi kuhati žganje. Če je pa dotičnik zadržan, da v dovoljenem mesecu ne more skuhati žganja, lahko prosi pri oddelku c. kr. finančne straže, da se mu dovoli drugi čas za davka prosto žganjekuho.

Oddelek c. kr. finančne straže vpiše vse prijave za davka prosto žganjekuho v poseben seznam. Županstvo mora potem ta seznam pregledati in na njem potrditi, da so vse osebe, ki so prišle v poštev pri določitvi, koliko žganja se sme davka prosto skuhati, stare najmanj 16 let.

Ta seznam pošlje oddelek c. kr. finančne straže potem, ko ga je pregledalo tudi županstvo in nanj napisalo svoje potrdilo, c. kr. finančnemu ravnateljstvu, ki ima pravico dovoliti davka prosto žganjekuho.

Doba, v kateri se sme kuhati davka prosto žganje, obsega čas od 1. oktobra do 30. septembra vsakega leta.

Kdor bi hotel kuhati na drug kotel, kakor je sprva naznanil pri oddelku c. kr. finančne straže, mora tudi to naznaniti, predno prenese kotel na svoje posestvo.

Kakor je zgoraj povedano, se sme porabiti žganje, ki je skuhan davka prosto, le za svojo lastno porabo, oziroma se sme dati tudi članom družine in poslom, ki so pri hiši na hrani in stanovanju. Če bi pa kedo želel pozneje, ko je že skuhal davka prosto žganje, to prodati, mora svojo namero naznaniti oddelku c. kr. finančne straže. Finančni stražnik pregleda množino in določi stopnjevost žganja in poroča o tem c. kr. finančnemu ravnateljstvu, ki izda dovoljenje. Seveda se mora v tem slučaju davek o žganja naknadno plačati.

Rabojemno pravo.

Navodnik in zakon.

Spisal dr. Fran Mohorič.

(Dalje.)

Za knjižno vpisane rabojemne pravice ostanejo predpisi § 1121 o. d. z. merodajni. Stari § 1121 o. d. z. pa določa, da se mora tudi vknjižini rabojenec izdražitelju umakniti in dostavlja: Samo z ozirom na odškodnino mu (rabojemcu) ostane njegova prednostna pravica prihranjena. Ta pravica obstaja, kakor se je že navajalo, v smislu § 1120 o. d. v. zahtevku glede dejanske škode in odišle koristi, torej v zahtevku na popolno odškodnino.

Nova določba § 1121 o. d. z. torej premenjuje oziroma bolje rečeno popolnjuje določbo § 150 i. r., česar ni storila razbremenilna novela, c. naredba 1./6. 1914, št. 118 d. z.

Izvršbeni zakon je sicer „specijelni“ zakon, k splošni zakon, kakor je obči državljanski, redoma preminja. V pričujočem slučaju je določba § 1121 — novi zakon, ki pravilno razveljavlja staršega, — a bi morala specijalni zakon redoma razveljavljati izrečno; (kar pa stori tretja novela v samo splošno v članu II.) Todā razmerje med občnim državnim zakonikom in izvršbenim zakonom je tako, da vsebuje je o državljski zakonik zasebno pravo, kterege izvršbeno — kot postopkovno pravo ne more spreminjati, ali vsaj ni vpoklicano v to svrhu, ampak ima določevati samo pravila za primerno postopkovno njegovo izvrševanje. Izvršbeno pravo stoji na podlagi zasebnega državljskega prava in v njegovih mejah.

Če torej ustanavlja državljansko zasebno pravo nove določbe, jih mora izvršbeno pravo upoštevati, naj si bi izvršbeno pravo samo za tako premembo, — kakor ravno v pričujočem slučaju v § 150 i. r. za to ne imelo take določbe, ali bi imelo celo drugačno določbo — ne glede na dejstvo, da je tozadevna tretja deljna novela k o. d. z. — poznejši zakon, ki v rednih odnošajih razveljavlja prejšnjega.

VII. Prodaja rabojemnega predmeta.

Kadar se rabojemni predmet proda, ali z drugimi besedami: kadar glede rabojemnega predmeta vstopi na mesto dosedanjega rabodavca novi pogodbeni lastnik, še s tem rabojemno razmerje ni samo ob sebi razrušeno.

Kako razmerje nastane poslej, je zavisno od obstoječih odnošajev.

1. Pred vsem je možno, da je prvotni rabodavec dogovoril z novim lastnikom, da prevzame novi lastnik obstoječo zavezo iz rabojemne po-

godbe. Tak dogovor in taka zaveza vsebuje pogodbo na korist stranca. Stranec je seveda v pričujočem slučaju rabojemec, ki je po načelih pogodbe na korist strancu dobil pravice nasproti novemu lastniku.

Novi zakon je v §§ 881, 882, 880 a izrečno uredil pogodbo na korist strancu, ki ste jo znanost in pravosodje s pomočjo analogije uveljavile že v področju starega zakona.

Kadar si kdo (mislimo: rabodavec) dà po drugem (novem lastniku) obljubiti dajatev na korist stranca (rabojemca), more dajatev na korist strancu zahtevati sam.

Ali in kedaj pridobi stranec neposredno pravico, terjati izpolnitev obetalčevu, je posneti a) iz dogovornega dobesedja, b) iz narave in smotra pogodbe. Iz narave in iz smotra pogodbe pa je priti do zaključka, da je rabojemec neposredno upravičen nasproti novemu lastniku najmanj v trenutku dejanskega zemljiškega prevzema, kajti s tem trenutkom je prenehal vsak dejanski stik zemljišča s prvotnim lastnikom, — in rabojem je sam — ravno dejansko hasnovanje rabojemnega predmeta, katero hasnovanje ima novi lastnik prevzeti — v omenjenem stanju z ozirom na rabojemno pogodbo.

II. Možno je nadalje, da rabodavec z novim lastnikom ni glede obstoječega rabojema ničesar dogovoril.

V tem slučaju je razločevati dve možnosti, namreč 1. ali je rabojemna pogodba vknjižena, 2. ali ne.

1. Kadar je rabojemna pogodba vknjižena, je novi lastnik redoma sam osebno vezan na rabojemno pogodbo. Za to pa ima od časa menjave v lastnini rabojemec plačevati rabojemnino novemu lastniku:

2. Kadar rabojemna pogodba ni vknjižena, ondaj je zavisno od novega lastnika:

a) ali dà rabojemno razmerje veljati naprej. V tem slučaju novi lastnik nima povoda predrugačiti rabojemnega razmerja, ono velja kakor doslej naprej, in sprejema novi lastnik rabojemnino za se, in je nima več pravice sprejemati prejšnji lastnik, (§ 1120 o. d. z.).

b) Kadar pa novi lastnik ne mara pustiti v veljavi dosedanjega rabojema, ondaj mora brez zamude rabojemcu in sicer v zakonito obveznem odpovednem roku rabojem odpovedati, in se mora rabojemec po preteku odpovednega roka novemu lastniku umakniti. Rabojemec pa ima seveda pra-

vico uporabljati rabojemni predmet do poteka odpovednega roka.

Kadar pa pride v takem slučaju rabojem do predčasne razrušitve, ima rabojemec pravico, zahtevati — od prvotnega lastnika (rבודavca) primerno odškodnino in sicer popolno odškodnino, namreč nastalo dejansko škodo in odišli dobiček. (§ 1120 o. d. z.).

VIII. Vpliv smrti rabojemne stranke.

Novi zakon ima v tem oziru povsem novo določbo v § 1116 a, ki se glasi: (a) S smrtjo pogodnika se rabojemna pogodba ne razveljavlja. (b) Stanovanjske najme morejo vendar, kadar umrje najmec, (c) brez ozira na na dogovorjeno dobo razvezati, (d) enako dediči najemčevi, (e) kakor najmodavec, (f) držé se zakonitega odpovednega roka.

Povdarnice so se označile z črkami (a—f).

Take določbe dosedajni (stari) zakon ni imel, in sploh ni imel nobene določbe za slučaj smrti katere rabojemne stranke.

Posledica in stališče starega zakona je torej — kakor sicer pri vseh dvostranskih pogodbah, — da so dediči ktere koli rabojemne stranke, iz rabojemne (dvostranske) pogodbe na eni strani — upravičenci in prehajajo zapustnikove pravice na dediče, — na drugi strani pa so dediči zopet — zavezanci — in prehajajo dedne zaveznosti istotako na dediče.

Ktera stranka je pri tem na boljšem, je zavisno povsem od vsakokratnih odnošajev. (§§ 547, 548 o. d. z.).

V slučaju prisilne odtujitve je novi zakon v § 1221 o. d. r. raztegnil rabojemno, vknjiženo pravico in jo stopnjeval do pravice prevzema v naravi po izdražiteljju, je torej nadaljnemu obstanku rabojemne pogodbe naklonjen. V slučaju smrti ene stranke pa novi zakon omejuje obstanek vendar ne sicer rabojemne pogodbe sploh, marveč samo v slučaju najetega stanovanja, dajoč obema strankama takojšnjo pravico do odpovedi v zakonitem odpovednem roku.

Izveti od pravice odpovedi so torej a) vsi oni najmi, ki niso stanovanjski, in b) vsi zakupi, bodisi zemljiški ali nezemljiški (obrotni, koncesijski i. t. d.)

Možno je dedičem prav mučno, takoj iskati novo stanovanje, kadar je zapustnikova najemna pogodba ugodna. Možno pa bi zopet dediči (na pr. uradnika) po zapustnikovi (očetovi) smrti težko zmagovali najemnino, ali jo morali ostati na dolgu, — kar bi zopet ne bilo na korist najmodavcu.

Če se pa presoja položaj trgovca, obrtnika, ki si hoče zasigurati za dolgi čas — prodajalnico ali obrto-

valnico na ugodnem mestu, bi iznenadna odpoved najmodavčeva lahko ugonobila ves trgovčev trud mnogih let.

Nagibi k novemu zakonu razlikujejo torej stanovanja, — kot domnevno neobrtne rabojeme in na drugi strani obrtne rabojeme, namreč najme prodajalnic, skladišč, obrtovalnic in vseh zakupov, katere štejejo istotako med pridobivne rabojeme. Na pridobivne rabojeme je smrt katerega pogodnika kakor po starem zakonu brez vsakega vpliva. Prezreva pa naš zakon dejstvo, da tudi stanovanje lahko služi v mnogovrstne pridobivne namene. Trgovec najme morda v isti hiši, kjer ima prodajalno, tudi stanovanje, ker mu je oddaljeno stanovanje neprikladno, v enotni najemni pogodbi. Dedičem je lahko nerazmerno otežkočena trgovina, ako se morajo naenkrat izseliti, — če prav bi imela pogodba trajati še deset let.

V tem slučaju je torej prodajalna glavna stvar in stanovanje takorekoč pripadek.

In vendar zakon, ščiteč najmca, v tem slučaju najmca lahko oškoduje pri pretesni razlagi.

Pa pride še vprašanje, kako ravnati, kadar je rabojem — tudi glede stanovanja vknjižen.

Zakon glede vknjiženega rabojema pri stanovanjih nima nobene določbe. V obeh slučajih bo zopet pripadala glavna naloga analogiji in izvajanjem pravosodja, kaka veljava naj gre zakonu, kar je za — novi zakon — odnosno še bolj za prizadete državljavne — sila mučno. Pri starem zakonu popolnoma jasnost, pri novem — dvom in zmeta.

V smislu nagibov, ki hočejo ščititi — pridobivno podjetje z nadaljnim nespremenjenim obstankom rabojemne pogodbe, bi pač smrt naj ne imela vpliva — na podjetniška stanovanja. Kaj bo reklo pravosodje, je treba počakati.

Tudi vknjiževnost je razlog za nespremenjeni obstanek stanovanjske najemne pogodbe, — zlasti one v podjetniške svrhe.

IX. Vpliv stečaja.

I. Stari stečajni (konkurzni) red je glede vpliva stečaja na prezadolženčeve rabojemne pogodbe razločeval dva slučaja, namreč, slučaj 1) da je prezadolženec rבודavec, in 2) slučaj, da je prezadolženec rabojemec, (§ 23. steč. r.).

1. V slučaju, da je bil prezadolženec rabojemec, je a) stečajni sklad sicer vstopil s trenutkom ukrenitve stečaja samo ob sebi v pogodbo, toda obe stranki ste imeli po zakonu pravico odpovedi v zakonitem ali krajevno običajnem odpovednem roku, in sicer tudi takrat, kadar je bila rabojemna pogodba sklenjena že izprva za dalji čas.

(Dalje prihodnjé.)

Vprašanja in odgovori.

20. Županstvo občine V.

Vprašanje:

V naši občini imamo dva občinska reveža, katerih ne moremo drugače preživljati, kot da jih na preskrbo pošiljamo od hiše do hiše. To preskrbo je županstvo uredilo na podlagi direktnega davka, da pride na vsakih 5 K direktnega davka 1 dan preživljanje in stanovanje. Vsled sedanje druginje živil se nekateri posestniki te oskrbe branijo, se izgovarjajo, da nimajo živil ter pošiljajo imenovane reveže naprej, kadar pride vrsta nanje. Županstvu je znano, da ti izgovori niso upravičeni, da imajo posestniki še toliko živil, da bi lahko preživili brez škode imenovani dve osebi, kadar pridete k njim na vrsto, da pa se branijo le vsled tega, ker so danes živila draga. Ker občina revežev ne more drugače preživljati, obrnilo se je županstvo na c. kr. okrajno glavarstvo s prošnjo, da to preskrbi žandarmerijsko asistenco, da bo župan s pomočjo tiste pregledal hiše in ugotovil, če so izgovori posestnikov upravičeni. Vprašamo ali je županstvo pravilno postopalo in ali ima pravico v tem slučaju, da s pomočjo žandarmerije pregleda hiše? V slučaju, da to ni pravilno prosimo pojasnila, kaj naj županstvo ukrene, da prisili posestnike, da izpolnijo svojo dolžnost in dajo revežem, kar jim gre.

Odgovor:

Da se je županstvo obrnilo do c. kr. okrajnega glavarstva s prošnjo za žandarmerijsko pomoč, da s to pregleda hiše posestnikov in ugotovi, če posestniki v resnici nimajo toliko zalog, da bi lahko prehranili tudi parkrat na mesec občinska reveža, ni pravilno postopalo. Županstvo nima pravice pregledovati zaloge živil v ta namen in c. kr. okrajno glavarstvo bo žandarmerijsko asistenco gotovo odreklo. Pravico pregledovati zaloge živil imajo samo različni nadzorniki, ki so po zakonu v to postavljeni. Posestnike, ki nočejo preskrbovati revežev tako, kot je občinski odbor sklenil, županstvo lahko užene na drug način. § 35, odstavek 2, ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883, dež. zak. št. 17, določa namreč: „Občinskemu odboru je v mejah zakonitih določil ustanavljati, kako naj se ubogi preskrbujejo, ter o stvareh, ki se tičejo ubogih, izdajati za občino veljavne predpise; on sme tistim, ki bi jih ne izpolnjevali, po občinskem redu zažugati kazen (§ 35. obč. reda).“ Občinski red določa v točki, na katero se sklicuje ubožni zakon, kazen do 20 K, ali 48 ur zapora. To bi bila cena pot, s katero si županstvo lahko pomaga. Še boljše pa je, da predloži županstvo zadevo občinskemu odboru, ki naj sklene, da plačajo oni posestniki, ki nočejo dajati revežem hrane in prenočišča,

mesto tega za vsak dan, ki nanje odpade, sedanjim razmeram odgovarjajoč znesek v denarju. Te zneske naj nato županstvo iztirja, reveže pa s tem denarjem odda drugim posestnikom, ki bi bili pripravljani jih sprejeti v oskrbo.

21. Županstvo občine M.

Vprašanje:

V naši občini je postavil posestnik K. ob deželni cesti I. vrste na mesto, kjer je preje stala stara lesena ograja, novo železno ograjo z betonskimi stebri. Nova ograja, katero je K. postavil brez dovoljenja županstva, ni oddaljena dva metra od zunanjega cestnega robu kot to zahteva zakon. Ker je posestnik obenem tudi kovač, ima na tem kraju na deželni cesti vedno tudi polno praznih voz, ki ovirajo promet že na itak precej ozki cesti. Prosimo pojasnila, kako naj županstvo postopa glede na novo postavljene ograje in glede voz, ki na cesti delajo napotje in ovirajo promet.

Odgovor:

V danem slučaju se je od strani posestnika K. kršil tako cestno-polijski red z dne 26. septembra 1874, dež. zak. št. 27, kot tudi stavbni red z dne 25. oktobra 1875, dež. zak. št. 26. Ta dva zakona določata, da mora biti vsako oplotje ob cesti, ki se na novo postavi ali prezida, oddaljeno od zunanjega cestnega robu vsaj 2 metra. Posestnik K. bi pa moral tudi imeti, predno je začel postavljati nov plot, stavbno dovoljenje, kakor to predpisuje stavbni red. Ker pa K. ni izposloval od županstva stavbnega dovoljenja, naj ga tisto pozove, da takoj vloži za to predpisano prošnjo. O prošnji naj županstvo postopa v zmislu §§ 6, 9. in 10. stavbnega reda. Pripominja se, da bo županstvo k tozadevnemu ogledu poleg drugih moralo vabiti tudi zastopnike deželnega odbora. Stavbno dovoljenje za zgradbo plotu bliže kot 2 metra od zunanjega cestnega roba se bo smelo izdati le s privoljenjem zastopnika deželnega odbora in pa c. kr. okrajnega glavarstva, kateremu se bodo morali v ta namen odstopiti vsi zadevni spisi. Županstvo se pri tej priliki opozarja na tozadevno okrožnico deželnega odbora z dne 3. okt. 1912, št. 20.135.

Kar se pa tiče praznih voz, ki jih pušča K. na cesti pred svojo kovačnico, se pripominja, da naj županstvo zaukaže posestniku in kovaču K., da tiste takoj odstrani, ker v zmislu § 16. cestnopolicijskega reda ne smejo vozovi stati na javni cesti.

22. Županstvo občine Ž.

Vprašanje:

C. kr. okrajno glavarstvo in isto kot davčna oblast, davčni urad, c. kr. sodišča in nadzorništvo za deželne

naklade pošiljajo čedalje več aktov, plačilnih nalogov, pozivov, položnic itd. katere se more strankam dostaviti. Podpisano županstvo si dovoljuje vprašati ali bi smel dostavitelj zahtevati kako odškodnino kot dostavnino? Odgovor se prosi priobčiti v Samoupravi.

Odgovor: Glede dostavnin za vročbe uradnih spisov vas opozarjamo na točko 11. občinske taksne tarife, po kateri sme vsaka občina pobirati zanjo določene tozadevne takse, ako jih je uvedla. Pobirati se sme torej ta taksa za vsako vročitev povabil in drugih uradnih spisov (domačega županstva), razen če gre za vročbe, ki se imajo v javnih zadevah izvršiti na zahtevo drugih oblastev, uradov in občin. Občine so v prenešenem delokrogu izrecno dolžne dostavljati sodne spise, bodisi v civilnih, bodisi v kazenskih zadevah. Glede kazensko sodnih spisov se pa imajo občinskemu dostavljalcu v smislu ukaza justičnega ministrstva z dne 30. marca 1905, drž. zak. štev. 54, izplačati pristojbine iz zaloge za poravnavo stroškov kazenskega pravosodja. Županstvu se bo v tem pogledu obrniti do dotičnega sodišča. Ravnotako so občine obvezane v prenešenem delokrogu strankam dostavljati spise političnih oblastev, ako le-ta to zahtevajo. Raz-

vidno je torej, da se v takih slučajih občinska taksa za vročbo ne sme pobirati, istotako tudi ne v ubožnih zadevah.

23. Cestni okrajni odbor v R.

Vprašanje:

Cestni okrajni odbor je sklenil kamnolom dati premeriti, da bi se potem postavili mejniki. Ker tukaj zdaj ni zemljemerca, vprašamo, ali bi se ne mogel naprositi deželni odbor, da bi kak deželni inženir o priliki kakega drugega uradnega opravila prišel premerit kamnolom?

Odgovor:

Zamejičenja kamnoloma deželni inženir ne more izvršiti, ker je pravnoveljavna določitev mej pridržana oblastveno poverjenim civilnim ali pa državnim evidenčnim geometrom. Ker je pa najemanje civilnega geometra zvezano s stroški, državni evidenčni geometer pa izvrši zamejičenje brezplačno, se Vam priporoča, da slučaj prijavite pri županstvu, eventualno tudi neposredno pri c. kr. evidenčnem geometru, ki bi o priliki svojega uradnega bivanja v občini, kjer leži kamnolom, zadevo tudi uredil.

Iz deželnega odbora.

Razpis službe okrožnega zdravnika v Novem mestu. Deželni odbor je razpisal službo okrožnega zdravnika v Novem mestu z letno plačo 1200 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do 2 pelletnic po 100 K. Prosilci za to službo naj pošljejo svoje prošnje deželnemu odboru do 20. septembra 1918 in jim prilože dokazila o starosti, opravičenju do izvrševanja zdravniške prakse, avstrijskem državljanstvu, fizični sposobnosti, nrvnosti, dosedanjem službovanju ter o znanju slovenskega in nemškega jezika.

Zastopnikom deželnega odbora v šolskem odboru obrtne nadaljevalne šole v Idriji je za nadaljno triletno funkcijsko dobo imenovan idrijski dekan **Mihael Arko**, v Cirknici pa **Ivan Korče**, posestnik in gostilničar v Cirknici.

Iz seje deželnega odbora dne 24. avgusta 1918. Glede „Slovenske trgovske šole“ v Ljubljani se sklene: Deželni odbor prosi vlado, da kakor v drugih manjših mestih tudi v Ljubljani sezida poslopje za trgovsko šolo, katero poslopje naj bi za sedaj sprejelo „Slovensko trgovsko šolo“ in bilo zidano tako, da bi bilo primerno tudi za bodočo „Slovensko trgovsko akademijo“. Ker so sedanji prostori „Slovenske trgovske šole“ tako pomanjkljivi, da na uspešen razvoj šole v

njih ni misliti, se naproša, da bi se stavba izvršila že med vojsko kot nujna zgradba. Deželni odbor je pripravljen v ta namen preskrbeti pripravno stavbišče. Ako bi bila nova zgradba med vojsko popolnoma nemogoča, bi bil deželni odbor pripravljen, preskrbeti in adaptirati prostore proti povračilu stroškov. — Na Sv. Jakoba trgu v Ljubljani so postavili leta 1682 deželni stanovi po zaobljubi lepi spomenik Matere božje brezmadežnega spočetja. Ta spomenik je sedaj temeljite poprave potreben. Da ne bi propadel, ga prevzame v oskrbo mestna občina ljubljanska, čemu deželni odbor pritrudi. — Določi se način, kako vporabljeni denar iz zbirke za oslepele vojake. — Za dnevna zavetišča ljubljanski šolski mladini, ki so se izkazala kot nujno potrebna, se imajo sredstva zložiti iz prispevkov države, mestne občine ljubljanske, dežele in prostovoljnih doneskov privatnikov. Deželni odbor je izdatno podprl dnevna zavetišča z denarnimi prispevki in z nakazilom živil. Ostali faktorji so pa v tem zaostali. Ministrstvo za socialno skrbstvo ni k trajnemu obstoju zavetišča določilo nobenega obveznega prispevka in tudi mestna občina stavi pogoje, ki niso sprejemljivi. Vsled tega je obstoj te vsled vojnih razmer tako nujno potrebne naprave ogrožen. Po sedanjem proračunu je treba k

vzdrževanju najmanj 90.000 K na leto, katera svota se pa vsled splošne druginje ulegne še zdatno zvišati. Deželni odbor pričakuje od vseh poklicanih faktorjev, da k temu socialnemu delu po svoji možnosti prispevajo. — Tistim učiteljskim osebam, ki po sklepu državnega zbora ne bi mogli dobiti državnega nabavnega prispevka, ker dne 1. decembra niso bili v aktivni učiteljski službi, dasi so službovali prej in posej, se iz deželnih sredstev dovoli ta prispevek. — Poročilo deželnega odbornika dr. Zajca glede zboljšanja preskrbe civilnih bolnikov v deželni bolnici, katera je po vojnih razmerah hudo prizadeta, in glede skrbi za tuberkulozne se vzame na znanje. — Mestni občini ljubljanski se proti naknadni pritrditvi deželnega zbora dovoli pobirati davščino od veselic in se dotični sklep predloži v Najvišjo sankcijo. — Nadalje se sklene: „Občine, ki pobirajo samostojno naklado na pivo, se pooblaste, da smejo v l. 1918. od dneva razglasitve Najvišjega odobrenja tega sklepa dalje, poleg samostojne naklade na pivo pobirati tudi še samostojno naklado na nadomestilo piva po smislu § 2. odst. 1. ukaza c. kr. finančnega ministrstva z dne 28. julija 1917, drž. zak. št. 320, in sicer največ do tistega zneska, kakor jim je dovoljena naklada na pivo. Temu sklepu se izpoljuje Najvišje odobrenje.“ — Sklene se nov statut za deželni muzej. — Občinsko gospodarstvo v Novem mestu je bilo med vojnim časom popolnoma nepostavno, iz česar so nastale jako kvarne posledice. Zaradi tega se odreče novomeški občini dovolitev za pobiranje občinskih doklad, v kolikor so iste odvisne od privolitve deželnega odbora. — Ker sta se občinska zastopa v Brusnicah in v Kropi uprla pozivu deželnega odbora, da sklepata o izjavi proti veleizdajskemu početju dr. Trumbića in tovarišev, se predlaga glede teh dveh občinskih zastopov deželni vladi razpust.

Enkratni nabavni prispevek za leto 1917 za učiteljsko osebje, ki dne 1. decembra 1917 ni bilo dejansko v službi. Deželni odbor je sklenil, da ima prejeti vse aktivno učiteljsko osebje, ki 1. decembra 1917 ni bilo v aktivni učiteljski službi, skužbovalo pa je pred in po navedenem terminu, enkratni nabavni prispevek za leto 1917 iz deželnih sredstev. Prizadeto učiteljsko osebje naj se v svrhu nakazila prispevka obrne naravnosti na Kranjsko deželno knjigovodstvo v Ljubljani z označbo natančnega naslova.

Deželni odbor kranjski razpisuje 12 službenih mest za provizorne strežnike moškega spola v deželni blaznici na Studencu. S to službo je spojena pravica do prostega stanovanja (brez družine), hrane, službene obleke in nagrade mesečno 60 K v prvem letu, 80 K v drugem letu. Deželni odbor bo predlagal deželnemu zboru, da se smejo strežniki po dveletnem zadovoljivem poskusnem službovanju in po prestanem strežniškem izpitu stalno namestiti s pravico do časovnega napredovanja in starostne preskrbe. Začetna plača po definitivnem imenovanju znaša 1200 K, od 6. leta naprej imajo definitivni strežniki pravico do v pokojnino vštvenih triletnic po 150 K, tako, da bi znašala polna pokojnina po 30 letih definitivnega službovanja letno 2400 K; naturalni užitki ostanejo kakor v prvih letih nespremenjeni. Za časa provizornega službovanja v prvih dveh letih velja za obojestransko odpoved 14-dnevni rok. V smislu službenih določil za provizorne strežnike prosilci ne smejo biti stari manj kot 25 in ne več kot 35 let. Prošnje, katerim je priložiti dokazilo telesne sposobnosti, rojstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo ter spričevalo o nramnosti kakor tudi izkaz o dosedanem službovanju, je vlagati osebno pri vodstvu deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani do 10. oktobra 1918. Tam se dobivajo tudi podrobnejša pojasnila.

Razno.

Poštno pristojbine se zopet zvišajo. Glasom naredbe trgovinskega ministrstva z dne 3. avgusta 1918, drž. zak. št. 294, se s 1. septembrom letošnjega leta poštno pristojbine zopet zvišajo. To je med vojsko že tretje povišanje. Povišanje pristojbin se utemeljuje s stalnim primanjkljajem poštne uprave, povzročene po sedanjih razmerah, zlasti po draginjskih dokladah in nabavnih prispevkih uslužbencem. Poštno pristojbine so od 1. septembra dalje določene sledeče:

I. pisma. Za navadno pismo do 20 g 20 h, za vsakih nadaljnih 20 gramov 5 h;

II. za razglednice in dopisnice 10 h;

III. za tiskovine ostane v tuzemstvu dosedanji tarif, za promet z Bosno, Hercegovino, Ogrsko in Nemčijo se zviša do 50 gramov na 5 h, do 100 gramov na 11 h, za vsakih nadaljnih 50 gramov znaša pristojbina 3 h več;

IV. za vrednostna pisma 10 h za vsakih 300 K, poleg dosedanje običajne pristojbine;

V. paketi. Pakete je treba oddati frankirane. Za pakete do 5 kg znaša pristojbina po novi naredbi 1 K, od 5—10 kg 2 K 20 h, od 10—15 kg 3 K 20 h, od

15–20 kg 4 K 20 h. Za napoved vrednosti pošne pošiljatve se plača 10 h za vsakih 300 K;

VI. pošne nakaznice. Pristojbina za pošne nakaznice znaša do 50 K 25 h, za vsakih nadaljnih 50 K pa 5 h več;

VII. ekspresne pošiljatve. V ožjem dostavnem okraju znaša pristojbina za pakete 1 K, za druge pošiljatve 50 h, za širši dostavni okraj pa 2 K;

VIII. dostavitev pošnih pošiljatev. Pri dostavitvi pošnih pošiljatev se plača: za vrednostna pisma do 1000 K 10 h, nad 1000 K nadaljnih 20 h za vsakih začetih 1000 K, za pakete v krajih z nad 50000 prebivalci 50 h, z manj kot 50000, a več kot 10000 prebivalci 30 h, povsod drugod pa 20 h.

Za pošne in plačilne nakaznice do zneska 10 K 5 h, do zneska 1000 K 20 h, in za vsakih nadaljnih 1000 K 20 h več.

Brzovjavni tarifi ostanejo neizpremenjeni, pač pa se je vpeljala na brzovjave vojna doklada, ki znaša za vsak brzovjav 20 h.

Kolekovanje prošelj za oprostitev vojaškega službovanja. Izšel je ukaz c. kr. finančnega ministrstva, ki glede kolekovanja prošelj za oprostitev, za podaljšanje oprostite ali čakalno dovoljenje določa sledeče: prošnje za oprostitev vojaški službi podvrženih t. j. onih oseb, ki spadajo k skupni vojski, vojni mornarici ali c. kr. domobranstvu so v zmislu vojnega zakona koleka proste. Prošnje za oprostitev od črnovojniškega službovanja, odnosno za podaljšanje oprostite ali čakalnega dovoljenja morajo biti kolekovane s kolekom 2 K in sicer brez razlike ali prosilec prosi za oprostitev ene osebe, ali več naenkrat.

Koleka proste so prošnje za oprostitev od črnovojniškega službovanja, odnosno za podaljšanje oprostite ali čakalnega dovoljenja le v sledečih slučajih:

a) če take prošnje vložje javni uradi ali zavodi kot n. pr. državni uradi, avtonomni uradi in zavodi, zlasti tudi občine za svoje uradnike;

b) če se prošnje vložje za osebe, ki služijo javnim interesom. To velja zlasti za osebe pri privatnih prometnih zavodih kot: privatne železnice, cestne železnice, paroplovne družbe itd.;

c) če se prošnja vložje od zavoda, ki je pod vojaško upravo po zakonu o vojnih dajativah, za osebo, ki je za nadaljevanje obrata potrebna.

Ureditev uporabe petroleja in prometa s petrolejom po zimi 1918/1919. Zahtevo do prejema petroleja v druge namene kakor za razsvetljava je naznaniti pri petrolejski centrali na Dunaju I. Wiplingerstrasse 29., ravnotako tudi zahtevo do prejema petroleja za razsvetljava, ako znaša mesečna potreba več kakor 20 litrov. Prošnjo je treba podati najprej pristoj-

nemu političnemu okrajnemu uradu. Petrolej za razsvetljava pri mesečni potrebi do 20 litrov se odda iz množine petroleja, ki je nakazana političnemu okraju po posebnih navodilih. Veletržci in prodajalci na drobno so dolžni imeti zabeležne knjige, katere zaključijo koncem vsakega meseca. Veletržci so dolžni vsako došlo pošiljatev petroleja naznaniti tekom 24 ur politični oblasti. Vsak prodajalec na drobno je dolžan vsako poslano mu množino petroleja še na dan prihoda naznaniti politični oblasti. Ta petrolej se sme pričeti oddajati šele 48 ur po naznanilu, ako politična oblast ne določi krajše dobe. Prestopki ukaza se kaznujejo z globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

Mletje in drobljenje za lastno potrebo podjetnikov-kmetijskih obratov potrebnih množin žita. Ta zadeva se je obravnavala v 10. številki lanske „Obč. Uprave“ pod naslovom „Mletje žita za lastno potrebo kmetovalcev (kmetijskih samopreskrbovalcev).“ Dotični predpisi ostanejo več ali manj tudi letos v veljavi, v nekaterih stvareh so se pa z ukazom c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 16. avgusta 1918, št. 23.363, spopolnili in poostriili. Tako je zdaj mletje žita za lastno potrebo v hišnih in ročnih mlinih kakor tudi uporaba hišnih in ročnih mlinov ter hišnih stop za drobljenje žita dopustno le po posebnem dovoljenju političnega okrajnega oblastva. — Kmetijski samopreskrbovalci smejo dajati mleti žito za lastno potrebo le mlinom, na katere so po odredbi (rajoniranju) političnega okrajnega oblastva odkazani. — Politična okrajna oblastva so pooblaščenca, da smejo mline, ki premalo proizvajajo, dalje tiste, ki so vsled svoje lege težko dostopni in se radi tega ne morejo nadzorovati, in končno take, v katerih so se pripetile nerednosti, izključiti od mletve in drobljenja in jih zatvoriti. — Mlinske izkaznice izdaja politično okrajno oblastvo kmetijskemu samopreskrbovalcu na prošnjo, ki jo je podati naravnost ali potom županstva vsakokrat k večjem za potrebo treh mesecev. — Vsak mlin mora imeti uradno preizkušeno tehtnico. — Cene za mlenje ostanejo do nadaljnjega dosedanje, in sicer za en meterski stot: za mlenje pšenice, rži, ječmena, ajde, koruze, prosa, ovsu in mešanega žita 5 K, za izdelavo ješprenja 8 K, za izdelavo kaše 4 K 50 h, za drobljenje ovsu in koruze ter za mlenje zadnjega žita z krmo 3 K. Za shrambo žita in mlinskih izdelkov v mlinih se ne sme zahtevati posebno plačilo. Semleti se mora iz 100 kg žita: pri pšenici, rži, ječmenu in koruzi najmanj 85 kg enočne moke in 12½ kg otrobov, pri ajdi najmanj 60 kg moke in 10 kg otrobov in 25 kg luščine. Zapašitve se od 100 kg ne sme več računati kot 2½% pri pšenici, rži, ječmenu in koruzi in 5% pri ajdi. — Privažanje žita le v čiščenje je nedopustno, pač pa sme mlinar pred smletjem oprati snetljivo pšenico. — Mletev ali drobljenje žita za lastno

potrebo se mla vrati vselej le pod nadzorom mlinarja ali od njega v to pooblaščenega pomočnika. Prepovedano je, da bi kmetovalec žito za lažno potrebo sam mletel ali pri mletvi sodeloval. — Podlžno okrajno oblastvo in zavodi za promet z žitom ob času vojne smeja vsak čas po svojih pooblaščenih ogledati obratne prostore mlinov ter vpogledati poslovne zapiske; ti pooblaščenici imajo tudi pravico v svrhu kontrole odrediti, da se mel brez nadaljnjega dodevanja do konca zmelje. — Prestopki tega ukaza se kaznujejo z občutnimi denarnimi kaznimi, z zaporom in zapadom mlinskih izdelkov državi v korist.

Cene mletvenih izdelkov v nadrobni prodaji.

Za nadrobno prodajo mletvenih izdelkov so določene za kilogram naslednje prodajne cene: moka za peko (ogrska) K 2·58, pšenični zdrob K 1·58, pšenična moka za kuho K 1·58, pšenična krušna moka K 1·06, ajdova moka K 1·58, ječmenova krušna moka K 1·06, zdrob koruzni K 1·58, koruzna moka K 1·06, ovseni riž K 1·58, ešprenj K 1·58, prosena kaša K 1·58. Te cene, po katerih morajo oddajati mletvene izdelke aprovizacije, veljajo za kraje, ki so oddaljeni od železniške prejemne postaje do pet kilometrov. — V krajih, oddaljenih več kot pet in do deset kilometrov, se zvišajo cene za nadrobno prodajo za en vinar pri kilogramu, in v krajih, oddaljenih več kot deset kilometrov še za en vinar.

Utesnitev porabe mesa. Z ukazom c. kr. urada za prehranjevanje ljudi z dne 11. avgusta 1918, drž. zak. št. 300, so zopet uvedeni trije brezmesni dnevi. V ponedeljek, sredo in petek vsakega tedna je prepovedano: prodajanje mesa, surovega in pripravljene (kuhanega, pečenega, prekajenega, nasoljenega i. t. d.) kakor tudi dajanje mesa in jedi, obstoječih povsem ali deloma iz mesa; te dni se tudi v zasebnih gospodinjstvih ne smejo pripravljati ali uživati meso in jedi, ki obstoje povsem ali deloma iz mesa. — Pod mesom je razumeti vse užitne dele goved, telet, prašičev, ovac, koz, konj, kuncev, perutnine in divjačine, dalje mesne konzerve, prekajeno meso vključno šunko in klobase, izvzemši od političnega deželnega oblastva posebno določenih vrst, ki se delajo z uporabo krvi ali notranjih delov (drobu) zaklanih živali. Prestopki tega ukaza se kaznujejo z občutnimi kaznimi.

Krmljenje s sladkorno peso. Glasom § 1. ministrskega ukaza z dne 20. januarja 1918, drž. zak. št. 65, se sme s sladkorno peso krmiti živina samo na podlagi posebnega dovoljenja političnega deželnega oblastva. Ker se pa na Kranjskem sladkorna peza le v majhnih množinah prideluje in sicer izključno za krmljenje, je c. kr. deželna vlada v Ljubljani s pritrditvijo c. kr. urada za prehranjevanje ljudi na splošno dovoljila krmljenje s sladkorno peso, pridelano na Kranjskem leta 1918.

Ministrstvo za ljudsko zdravje. Z Najvišjo odločitvijo z dne 24. novembra 1917 in z zakonom z dne 27. julija 1918, drž. zak. št. 277, se je ustanovilo c. kr. ministrstvo za ljudsko zdravje, ki je začelo poslovati dne 10. avgusta 1918. V delokrog novega ministrstva spadajo vse zadeve ljudskega zdravja, posebno pa boj proti prenosljivim človeškim boleznim, sodelovanje v veterinarskih zadevah, higijena v mestih (občinah), higijena v prometu, higijena v prehrani, zdravstveno skrbstvo za prehrano, zdravstveno mladinsko skrbstvo, obrtna in nezgodna higijena, oskrbovanje bolnikov, jetniška higijena, lekarništvo, mrlišstvo, zdravstveno skrbstvo za vojne poškodovance, izvrševanje zdravniškega delovanja in semkaj spadajočega pomožnega delovanja, statistika ljudskega zdravstva itd.

Najvišje cene za kumare. Kot lani tako so tudi letos določene najvišje cene za sveže kumare. Za prodajo na debelo je določil urad za prehranjevanje ljudi ceno za velike kumare (kumare, ki se lupijo in kumare za solato) po 50 do 60 K, za majhne (vložne) kumare pa po 70 do 85 K za 100 kg. Za nadrobno prodajo so določene z ukazom c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 16. avgusta 1918, št. 25.877, sledeče cene: Velike kumare, katerih tehta 5 komadov ali manj 1 kg, v Ljubljani 70 v, v ostali deželi 60 v; velike kumare, katerih tehta 5 do 12 komadov 1 kg, v Ljubljani 80 v, v ostali deželi 70 v; majhne kumare, katerih 12 do 30 komadov tehta 1 kg, v Ljubljani 90 v, v ostali deželi 75 v; majhne kumare, katerih tehta 30 do 60 komadov 1 kg v, Ljubljani 1 K 05 v, v ostali deželi 90 v. Te cene se razumevajo za 1 kg zdravega za trg sposobnega blaga. Za kumare iz rastlinjakov ali pikolikumare ne veljajo te najvišje cene.

Listnica upravnishva.

Zamudne naročnike ponovno opozarjamo, da takoj poravnajo naročnino, sicer bi bilo upravništvo prisiljeno, jim list ustaviti.